

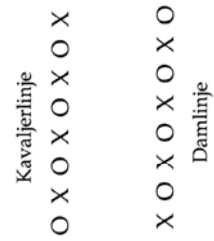

SVENSKA FOLKDANSENS VÄNNER

FRANSÄS

- Utgångsställning** Två vinkelrätt mot fronten mot varandra vända linjer med valfritt jämnt antal par. (Skiss I) Öppen fattning nr IB.
Fotställning: höger fot något vinklad mot vänster fot.
- Fattningar** Öppen fattning nr IB och 2D, slutna fattningar nr 4B. I omdansning slutna fattningar nr 1A med armarna mjukt rundade. Genomgående i dansen har dam ledig hand i kjolen, kavaljer ledig arm hängande.
- Steg** Lätta gångsteg, med början på höger fot för båda, där fotsulan sätts i golvet före klacken ("steg" i texten), chassésteget II utan hopp, polkasteg, valssteg. I omdansningen mjuka gångsteg med början på höger fot för både kavaljer och dam.
- Övrigt** I samband med uppställningen hälsar motstående par på varandra. Genomgående i dansen har kavaljerer och damer ögonkontakt med varandra.
Alla turer inleds med åtta takters förspel, under vilka dansarna står stilla på sina platser eller förbereder nästa tur (som i tur 3). Kavaljeren närmast fronten i kavaljerlinjen leder dansen genom att ropa ut turlerna och "klappa av" dem vid varje turs slut.
- Tur 1**
(2/4 takt)
- a **Komplimang** (takt 1–24, 1–24)
Med öppen fattning nr IB gör alla par inbördes en komplimang, damen med höger fot bakom vänster fot, kavaljeren med höger fot något vinklad mot vänster fot (1).
Under komplimangen förs innerarmarna något bakåt i axelhöjd (vilket sker automatiskt i och med att man vänder sig mot varandra).
Paret tar tre steg mot sina visavi-par (2), stannar upp när de möts, släpper handfattningen och gör en komplimang mot visavi (3), därefter en komplimang mot egen partner (4).
Vid komplimanger utan handfattning gör kavaljererna en gest med höger respektive vänster arm beroende på med vilken fot tåmarkering görs (t.ex. höger arm och höger tå).
Paret fortsätter mot visavi-linjen och passerar varandra med damerna innanför kavaljererna och något framför dem (5–6). Kavaljeren fattar sin dam om midjan, och med öppen fattning nr 2D för han henne runt på visavis plats (7–8).
- b Paret upprepar komplimangerna som i 1a och återvänder till egen plats (9–16), där alla omdansar parvis på plats 8 steg medsols (17–20) och 8 steg motsols (21–24).
- c Kavaljerer och damer gör en ny, snabb komplimang mot varandra. Med fyra steg dansar damerna över till andra linjen. När damerna möts, fattar de varandras högerhänder och fortsätter sedan över till motstående kavaljer (1–2), som för damen runt på plats med öppen fattning nr 2D (3–4).

FRONT

Osv

Skiss I

SVENSKA FOLKDANSENS VÄNNER

Kavaljer och dam byter till öppen fattning nr IB och gör en snabb komplimang, varefter damerna på samma sätt som beskrivits ovan återvänder till egen kavaljer, vilken för henne runt på plats med öppen fattning nr 2D (5–8).

- d Med bibehållen handfattning och med vänsterarmarna framåtsträckta dansar paren – kavaljeren nära och något snett bakom sin dam – med chassésteg II över till visavis plats och svänger motsols upp på plats (9–15). Chassésteget dansas med vänster fot före och utan hopp. Paren passerar till höger om varandra. Under sista takten står de stilla och byter till öppen fattning nr IB (16).

Paren dansar tillbaka till egen plats på samma sätt som beskrivits i 1a. Alla intar utgångsställning (17–24).

Tur 2 (2/4 takt)

Figuré (takt 1–8, 6 ggr)

- a Kavaljererna i kavaljerlinjen och damerna i damlinjen figurerar mot varandra. Med början på vänster fot dansar de tre steg snett åt vänster något vända mot varandra och markerar fjärde steget med höger tå i golvet (1–2). Med början på höger fot dansar de sedan tre steg åt höger och markerar fjärde steget med vänster tå i golvet (3–4). Med början på vänster fot dansas ytterligare tre steg åt höger i en liten båge ($\frac{1}{4}$ varv), så att de dansande stannar mitt emot varandra, där de markerar steg fyra med höger tå i golvet (5–6). De dansar sedan var för sig från varandra fyra steg baklänges till den plats, som visavis kavaljer respektive dam lämnat i början av turen (7–8). (Skiss II)

Här kommer nu två damer respektive två kavaljerer att stå bredvid varandra i linjerna på de ursprungliga parens plats, samtliga kavaljerer på damlinjens plats, alla damerna på kavaljerlinjens plats. (Skiss III) Med lätt utmanande min och en nick hälsar damerna respektive kavaljererna på varandra.

Samma kavaljerer och damer upprepar figurén från sina platser i visavi-linjen och återvänder var för sig till egen plats med fyra steg baklänges (1–8].

Med slutet fattning nr IA omdansar alla parvis med egen partner under fyra takter medsols och fyra takter motsols och ställer upp i utgångsställningen (1–8).

- b Enligt samma mönster som beskrivits i 2a upprepas figurén av kavaljererna i damlinjen och damerna i kavaljerlinjen. Efter första figurén dansar de figurerande damerna bakåt till de kvarvarande damerna i damlinjen och intar den "frånvarande" kavaljerens plats. Kavaljererna samlas på motsvarande sätt på kavaljerlinjens plats (1–8). (Skiss IV)

Samma kavaljerer och damer dansar tillbaka till sina egna platser som i 2a (1–8).

Efter omdansningen (1–8) intar alla utgångsställning.

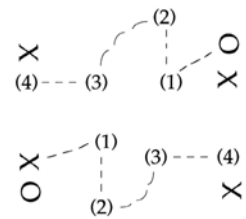
Tur 3 (2/4 takt)

Kedja (takt 1–16, 1–16)

Under förspelet drar sig ytterparen något inåt, så att alla dansarna bildar en öppen ring, där kavaljer och dam i varje par är vända mot varandra.

Med handfattning vänster-i-vänster med egen partner dansar alla i kedja med ögonkontakt fyra steg förbi varandra (1–2), tar

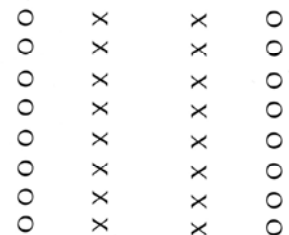
FRONT

Skiss II

Damerna i damlinjen och kavaljererna i kavaljerlinjen figurerar samtidigt mot varandra enligt mönstret ovan.

FRONT

Skiss III

Skiss IV

SVENSKA FOLKDANSENS VÄNNER

handfattning höger-i-höger med nästa mötande och dansar med ögonkontakt fyra steg förbi denne/denna (3-4). För den tredje mötande gör alla en komplimang utan handfattning (5) och omdansar medsols (6-8). De dansande fortsätter på samma sätt i kedjan t.o.m. nästa omdansning (den andra) (9-16).

Därefter dansar de i kedja i motsatt riktning, de första fyra stegen med den senaste omdansningspartnern. När alla kommit tillbaka till egen partner och egen plats och avslutat omdansningen, intages utgångsställning (1-16).

Tur 4 (6/8 takt)

- Damernas komplimang** (takt 1-8, 1-8, 9-16)
- a Kavaljer och dam i alla par gör en komplimang inbördes. Damerna går med tre steg in mot varandra (1-2), stannar mittemot varandra, gör en djup nigning och reser sig sedan upp (3-4). De tar vänster hand i vänster hand med varandra i en mjuk rörelse, därefter höger hand i höger hand på samma graciösa sätt och släpper vänster handfattning (5), vänder sig mot egen kavaljer och lägger sin vänstra hand i kavaljerens vänstra hand (6).

Kavaljererna, som har tagit ett kort steg inåt för att möta damerna, lägger höger arm om sin dams midja, och med öppen fattning nr 2D dansar de runt med fyra steg (7-8).

Med bibehållen handfattning med vänsterarmarna rakt fram i dansriktningen och kavaljeren nära och något snett bakom sin dam, dansar paren över till visavis plats med mjuka steg, båda med början på vänster fot. Paren passerar till höger om varandra. På visavis plats byter kavaljer och dam handfattning till öppen fattning nr IB (1-4).

- b Damernas komplimang upprepas enligt beskrivningen i 4a, nu från visavis plats, varefter paren dansar tillbaka till egen plats som i 4a och intar utgångsställning (5-8, 9-16).

Tur 5 (2/4 takt)

- Dambyte** (takt 1-16, 9-16, 1-16, 9-16)
- a Turen inleds med samma komplimanger och rörelser som i inledningen till tur 1 (t.o.m. tredje komplimangen) (9-12).

Därefter fattar kavaljeren med höger hand mötande (visavi) dams vänstra hand, dansar rakt baklänges mot egen plats och drar med sig sin nya dam. Medan han fortsätter att dansa bakåt, byter kavaljer och dam till öppen fattning nr 2D (5-6). Kavaljeren för damen runt på plats under fyra steg (7-8). Paret byter handfattning till öppen fattning nr IB.

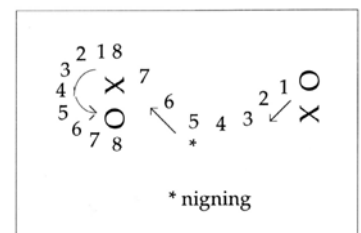
- b Efter dambytet dansar damer och kavaljerer i de nybildade paren var för sig fram och åter från den ena linjen till den andra enligt beskrivningen nedan, där siffrorna inom parentes i turerna 5b och 5c hänvisar till antalet *steg* enligt skisserna (ej takter).

Dam:

Efter en inledande komplimang (1) tar damerna, med början på höger fot, tre steg snett framåt något åt vänster (2, 3, 4) och gör en komplimang mot varandra med en snabb nigning med vänster fot bakom (5). De dansar ytterligare tre steg snett framåt något åt höger (6,7,8) och därefter med åtta steg medsols i en halvcirkel upp på visavis plats, dit kavaljeren samtidigt kommer (takt 1-8). (Skiss V)

Komplimangerna blir här genomgående korta och lätta och flyter in

FRONT

Skiss V

Damernas rörelsemönster
i tur 5b

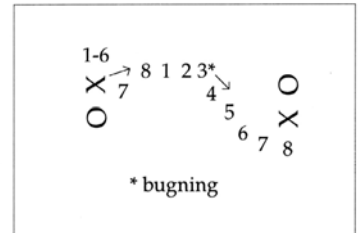
SVENSKA FOLKDANSENS VÄNNER

i rörelseschemat. När damerna dansar de åtta stegen i halvcirkel till plats i linjen har de gott om tid och får ta ut svängen för att inte komma fram för tidigt och för att få utrymme för att dansa alla stegen.

Kavaljer:

Efter den inledande komplimangen (1) står kavaljererna stilla (2–6). På 7 börjar de sin överdansning till motsatta sidan. Kavaljerens första steg (7, med höger fot) tages snett framåt något åt höger; kavaljer och dam passerar varandra till höger (vid 7) och tar där-efter tre steg mot andra sidan (8,1,2). Mötande kavaljerer bugar lätt mot varandra (3) och fortsätter över till andra sidan, där de vänder motsols upp på plats bredvid damerna, utan handfattning (4–8). (Takt 9–16) (Skiss VI)

- c Enligt samma mönster som beskrivits i 5b upprepas överdansningen (utan handfattning i den inledande komplimangen) (takt 9–16).
- d De nybildade paren tar slutet fattning nr 4A, och alla dansar polka eller någon annan pardans inbördes medsols i stor ring motsols, tills paren är tillbaka på den plats där de började pardansen.
- e Dambyttet upprepas som i 5a, så att kavaljererna får tillbaka egen dam. Därefter dansas ånyo enligt beskrivning i 5b och 5c, nu av de ursprungliga paren (1–16, 9–16). Vid turens slut intages utgångsställning.

Skiss VI
Kavaljerernas rörelsemönster
i tur 5b

Tur 6 (2/4 takt)

Promenad och figuré

- a Promenad
Kavaljerer och damer går med början på höger fot i var sin öppna ring, kavaljerna medsols utanför, damerna medsols innanför. När kavaljeren möter egen dam, vänder han och bjuder henne armen. Paret går tillsammans tillbaka till egen plats. (Musiken anpassas efter tidsåtgången, som växlar med antalet dansare.)
- b Figuré (takt 9–16, 1–16)
Figurén utförs så som den beskrivits i tur 2 men av hela paret tillsammans, i damlinjen med damen framför sin kavaljer, i kavaljerlinjen med kavaljeren framför sin dam. Den som dansar bakom skall låtsas "skugga" sin partner och skall hela tiden tätt intill följa med i rörelserna.
För att underlätta för "skuggan" att följa tätt efter bör den som dansar framför ta små steg.
Vid stegen bakåt (se 2a) dansar kavaljer och dam upp bredvid varandra på visavis plats. Med utgångspunkt härifrån upprepas figurén och skuggningen, så att paren återvänder till egen plats. Efter figurén omdansar alla parvis (9–16, 1–16).
- c Promenad som i 6a.
- d Figuré (takt 1–16, 9–16)
som i 6b, men figurén utförs denna gång med damlinjens kavaljerer

SVENSKA FOLKDANSENS VÄNNER

och kavaljerlinjens damer framför sin partner. Efter figurén omdansar alla parvis. (1-16, 9-16)

Vals
(3/4 takt)

Dansen avslutas med medsols vals (sluten fattning nr 4B) i stor ring motsols.

Sammanfattning	Tur	Takt	Turernas namn
	1a+b+c+d	(2/4) 1-24, 1-24	Komplimang (och omdansning i 1b)
	2a+b	(2/4) 1-8, 6 ggr	Figuré (och omdansning)
	3	(2/4) 1-16, 1-16	Kedja
	4a+b	(6/8) 1-8, 1-8, 9-16	Damernas komplimang
	5a+b+c	(2/4) 1-16, 9-16	Dambyte
	5d	Erforderligt antal takter	Polka
	5e	1-16, 9-16	Dambyte
	6a	(2/4) Erforderligt antal takter	Promenad
	6b	1-16, 9-16	Figuré (och omdansning)
	6c	Erforderligt antal takter	Promenad
	6d	1-16, 9-16	Figuré (och omdansning)
	Avslutning	(3/4) Erforderligt antal takter	Vals

Musiken utgörs oftast av ett potpurri "kända" melodier, där varje tur skall ha sin melodi och sin taktart. För det mesta går tur 1 i 6/8 eller 2/4 takt, tur 2 i 2/4 takt, tur 3 i 6/8 takt, tur 4 och 5 i 2/4 takt. I SFV:s version gäller dock en annan disposition, som framgår av danssammanfattningen ovan

Notis om dansen

Fransäs har utvecklats ur de från England till Frankrike överförda 1600-talsdanserna av kontradanstyp (från *contre* – mot varandra, till skillnad från runddanserna – bakom varandra, och ringdanserna – bredvid varandra). Den blev en vanlig sällskapsdans, där musiken ofta hämtades från populära operor, operetter etc.

Fransäsen fick sin slutliga form i början av 1800-talet och består för det mesta av fem, hos SFV dock sex, avdelningar eller figurer (oegentligt kallade "turer"). Lokala varianter är mycket vanliga, likaså korsningar med den närbesläktade kolonndansen Anglås eller kadriljen Lansjäär.

För SFV:s del var Fransäsen aktuell på 1930- och 40-talen och har nyinstuderats i slutet av 1970-talet. År 1934 framfördes Fransäs på Skansens Solliden vid en föreställning kallad "Dansens genom tiderna". SFV framförde även Fransäs vid ett divertissement, "Borger-skapets fest på Börshuset på 1840-talet", i Blå Hallen i Stadshuset på 1940-talet (i samband med en julfest anordnad av Stockholms läns och stads hemslojdförening).

Inför en uppvisning i samband med Uttringes 75-årsjubileum år 1978 sammanställde Kerstin Wasberg Wergeni och Lilli Fagerberg (biträdande dansledare på 1970-talet) av tidigare kända fransäsfigurer den ovan beskrivna fransäsen. Den införlivades sedan med SFV:s dansrepertoar.